

фізичної особи, її опікунів, піклувальників, батьків, усиновлювачів (ч.5 ст. 284 ЦКУ). В такому разі надається саме медична допомога, але не надається медична послуга. Що стосується односторонньої обіцянки, прикладом якої є обіцянка виміряти тиск, то вона не тягне взагалі будь-яких правових зв'язків і не є наданням медичних послуг. Таким чином, єдиною підставою виникнення відносин з надання послуг є укладення відповідного договору.

Як уже було доведено вище, при очікуванні пацієнта виконання зобов'язання (надання послуги) не відбувається, не виникає і нового зобов'язання, оскільки сторони не досягають згоди у вигляді договору.

Вищенаведене дозволяє поставити під сумнів можливість існування пасивного зобов'язання з надання послуг.

Суєтнов Є.П.,
НУ "Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого",
аспірант кафедри екологічного права

ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВЛАСНИКІВ ТА ІНШИХ ОСІБ У ВІДНОСИНАХ ІЗ ВІДЧУЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Відносини з відчуження приватних земель у суспільних інтересах на сьогодні врегульовані Земельним кодексом України та Законом України "Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності" від 17 листопада 2009 року (далі – Закон).

За концепцією Закону відчуження земельних ділянок може здійснюватися шляхом їх викупу для суспільних потреб та примусового відчуження з мотивів суспільної необхідності. Право викупу ділянок для суспільних потреб належить органам виконавчої влади й органам місцевого самоврядування. Для здійснення свого права відповідний орган приймає рішення про викуп і надсилає власнику повідомлення з інформацією щодо площі земельної ділянки, її кадастрового номера, місцезнаходження, категорії земель, мети, умов викупу тощо. Після отримання повідомлення власник погоджується з викупом або відмовляється від нього. У разі згоди між власником і представниками органу, що прийняв рішення про викуп, проводяться переговори, за результатами яких укладається договір купівлі-продажу ділянки чи будь-який інший правочин. При цьому власнику сплачується викупна ціна, яка включає вартість земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель, споруд, багаторічних насаджень, що на ній розміщені, з урахуванням збитків, завданих власнику внаслідок викупу, у тому

числі збитків, що будуть йому завдані у зв'язку з достроковим припиненням зобов'язань перед третіми особами, зокрема упущена вигода. У разі незгоди власника з викупом земельної ділянки для суспільних потреб орган звертається до адміністративного суду з позовом про її примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності. Усі заходи щодо відчуження здійснюються коштом відповідних бюджетів, а викуплені та примусово відчужені земельні ділянки переходять у власність держави або територіальної громади.

Відтак, у відносинах із відчуження земельних ділянок правовий статус власників характеризується тим, що вони вправі: по-перше, висловлювати свою позицію щодо викупу ділянок для суспільних потреб, тобто погоджуватися з викупом або заперечувати проти нього, чим визначати процедуру відчуження – добровільну (на підставі договору купівлі-продажу чи іншого правочину) або примусову (за рішенням суду з мотивів суспільної необхідності), та, по-друге, отримувати компенсацію за відчуження ділянок за рахунок бюджетних коштів безпосередньо від органів, які здійснюють таке відчуження.

Очевидно, що винятковий правовий зв'язок лише власника із земельною ділянкою у практичному житті зустрічається рідко, оскільки на ділянку можуть бути встановлені певні обтяження (сервітут, емфітевзис, суперфіцій) на користь інших осіб, вона може перебувати в оренді або заставі. З огляду на це виникає питання: який правовий статус таких осіб і чи схожий він із правовим статусом власників земельних ділянок?

Зауважимо, що особи, на користь яких встановлені обтяження прав на землю, а також орендарі та заставодержателі як суб'єкти відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності в Законі майже не згадуються. Їхні взаємовідносини з власниками земель та органами, що здійснюють відчуження, лежать поза межами його регулювання. Винятком є лише декілька норм, а саме: 1) "у разі якщо на час прийняття рішення про викуп земельна ділянка, інші об'єкти нерухомого майна, що на ній розміщені, передані в оренду та/або заставу... до участі в переговорах залучаються... орендарі та/або заставодержателі" (ч. 2 ст. 11 Закону); 2) "у разі викупу земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна... для суспільних потреб або їх примусового відчуження з мотивів суспільної необхідності припиняється дія... обтяжень... прав на такі об'єкти, що унеможливають їх використання для таких потреб. Особи, на користь яких були встановлені... обтяження... мають право вимагати відшкодування збитків..." (абз. 1 ч. 2 ст. 18 Закону); 3) "з моменту переходу до держави або територіальної громади

права власності на земельну ділянку, відчужену для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності, право оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо неї припиняється" (абз. 2 ч. 2 ст. 18 Закону).

Із аналізу наведених положень можна побачити, що ті особи, на користь яких встановлені обтяження, а також орендарі та заставодержателі у відносинах із відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності мають дещо інший правовий статус, ніж власники ділянок. Так, у Законі не передбачений обов'язок органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування інформувати вказаних осіб про викуп ділянок для суспільних потреб, отже, ці особи, на відміну від власників, не можуть висловлювати свою позицію щодо викупу, тобто визначати процедуру відчуження (добровільну чи примусову). Незалежно від того, за якою саме процедурою здійснюватиметься відчуження, дія обтяжень прав, що унеможливають використання відчуженої земельної ділянки для суспільних потреб, а також права її оренди та застави в усіх випадках підлягають припиненню.

Окрім цього із зазначених положень також випливає, що правовий статус орендарів і заставодержателів відрізняється не лише від статусу власників, а й від статусу тих осіб, на користь яких встановлені обтяження. Якщо останні так само, як і власники земельних ділянок, вправі отримати компенсацію за завдані їм збитки безпосередньо від тих органів, які здійснюють відчуження, орендарі та заставодержателі такого права не мають.

Відмінності у правовому статусі вказаних осіб зумовлені відмінностями в їхньому правовому зв'язку із земельними ділянками та власниками. Особи, на користь яких встановлені обтяження, мають речові права на земельні ділянки, і тому вони, поступаючись своїм речовим правом у процесі відчуження, так само як і власники, вправі вимагати відшкодування завданих збитків від органів, які здійснюють відчуження. Щодо орендарів і заставодержателів, то вони мають не речове, а зобов'язальне право. В результаті відчуження земельних ділянок для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності зобов'язання цих осіб із власниками достроково припиняються, і тому вони отримують право позову не до органів, а до власників як до порушників зобов'язань і претензію на частину отриманої ними компенсації. Саме тому сума відшкодування збитків, завданих орендарям і заставодержателям земельної ділянки, входить до складу викупної ціни, що виплачується власнику. Для її визначення вказані особи залучаються до участі в переговорах.

На підставі викладеного можна зробити висновок про те, що у відносинах із відчуження земельних ділянок для суспільних потреб

та з мотивів суспільної необхідності усіх осіб залежно від правового статусу доцільно поділити на три групи: до першої із них належать власники земельних ділянок (вони вправі висловлювати свою позицію щодо викупу для суспільних потреб, тим самим визначати процедуру відчуження (добровільну чи примусову), та отримувати компенсацію за рахунок коштів відповідних бюджетів безпосередньо від тих органів, які здійснюють відчуження); до другої – ті особи, на користь яких встановлені обтяження прав на землю (вони не вправі висловлюватися щодо викупу, але також отримують компенсацію безпосередньо від органів); а до третьої – орендарі та заставодержателі (як особи другої групи, вони не вправі висловлювати свою позицію щодо викупу, проте сума їх компенсації входить до викупної ціни, що виплачується власникам земельних ділянок).

Токарєва М.В.,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди,
аспірантка кафедри цивільно-правових дисциплін,
господарського та трудового права

ЩОДО ФОРМИ УЧАСТІ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК У ПРИЙНЯТТІ ПРАВИЛ ВНУТРІШНЬОГО ТРУДОВОГО РОЗПОРЯДКУ

Відповідно до чинного законодавства про працю на кожному підприємстві, установі або організації (далі підприємство) повинні діяти правила внутрішнього трудового розпорядку. Зазначені правила, зокрема, регламентують: організацію праці, умови перебування на території підприємства під час виконання роботи та після її закінчення; порядок прийняття та звільнення з роботи працівників; основні права та обов'язки сторін; види заохочень; відповідальність роботодавця та працівників та інші положення.

Правила внутрішнього трудового розпорядку є локальним нормативно-правовим актом, що приймається безпосередньо на підприємстві та є обов'язковим для працівників і роботодавця. Сьогодні порядок прийняття правил внутрішнього трудового розпорядку передбачає їх затвердження трудовим колективом відповідного підприємства за подання роботодавця спільно з виборним органом первинної профспілкової організації на основі типових правил. Це означає, що працівники не тільки затверджують даний нормативний акт, а й беруть участь у його розробленні через свого представника – професійну спілку. Відбувається пом'якшення імперативного методу правового регулювання соціально-трудових відносин, іде перехід до локального регулювання, до врахування інтересів трудящих. Адже працівники, беручи участь у прийнятті